

Драматичан распад владајуће коалиције и из тога проистекло заказивање парламентарних избора за 11. мај, истиче у прави план чињеницу да главни сукоби у Србији, избијају поводом широког круга питања насталих из проблема Косова. Избори ће усмерити Србију у једном од два веома различита правца. Оно што треба схватити јесте да је упркос свим разликама владајућа коалиција креирала и спровела политику према Косову која је остварила одређене успехе:

- Српска јавност је уједињена и ојачана у заједничком погледу како је Косово нелегално и неправедно одузето Србији. Пет стотина година одсад то ће и даље бити српски став.

- Енергична дипломатска кампања успорила је, а у неким случајевима, и зауставила признање Косова од стране бројних земаља.

- Уз сагласност Русије, јак дипломатски притисак на УН приморао је генералног секретара и његове сараднике да буду много опрезнији у прилазу Косову. То је најочигледније у све већој неизвесности поводом окончања мандата Унмик и његове замене ЕУ мисијом под именом Еулекс.

- Процес повезивања северног дела Косова са Србијом који на сасвим видљиви начин ствара "де факто" поделу - је у току. Косовски Срби (бар у северним областима) стоје чврсто иза акција Београда.

- Захваљујући делом понашању Србије, мало је косовских Срба напустило Косово упркос унилатерално проглашеној независности.

Без обзира на то ко победи на мајским изборима, политика се неће фундаментално променити. Снага одговора Србије изазвала је поделе и неизвесност унутар САД/ЕУ -

како наставити даље. То није претерано изненађење пошто није било, нити има договореног плана како одговорити на изазове Србије да креира "de facto" поделу на северу Косова и одбијање да пристане на мисију Еулекс. Они који су у САД и ЕУ најенергичније инсистирали на независности Косова видели су то као "крај приче, односно циљ". У ствари, стићи до те тачке био је лакши део у поређењу с оним што сада следи.

Постоје три веома различита погледа унутар западне међународне заједнице као поступити с питањем косовских Срба. Први је да треба заузети одлучан став да је Косово независна земља унутар садашњих граница и да је потребан чврст отпор сваком покушају да се независност поткопа преко паралелних структура. На основу јавних изјава могло би се рећи да су то ставови Питера, који има титулу специјалног представника ЕУ (и шефа Еулекс мисије) и међународног цивилног представника Јоакима Рикера, специјалног представника генералног секретара УН. На другом крају спектра су они анонимни европски дипломате који јавно и приватно спекулишу о вредности формалне поделе. У средини су они који заговарају меки "замрзнут конфликт", коцкајући се да ће се током времена емоције охладити; да ће практичне реалности свакодневног живота довести до повећања веза унутар Косова; да ће проблем на крају нестати с евентуалним чланством у ЕУ.

Проблем је у томе што ови радикално различити погледи производе помешане поруке, као и неуједначеност у бављењу свакодневним односима са заједницом косовских Срба. Одлука о томе како да се реагује на провокације као што је окупација зграде суда у Северној Митровици изгледа да није зависила од јасно дефинисане политике, већ од ад хок ставова појединаца на терену (и можда уз извештај ниво подршке земаља које представљају).

Знало се унапред да ће у предизборном периоду косовски Срби приредити провокације, изазивајући Унмик/Еулекс/ауторитет косовске владе. Протест особља суда био је изванредан гамбит, јер је његова срж заснована на легитимној срџби заједнице косовских Срба: тако много њих је спречено да се врати на своја предратна радна места. Крајњи резултат инцидента јесте да је, без обзира на погрешне или исправне ствари које су се догодиле на терену, комбинована реакција Унмик/Кфор ишла тачно на руку српских националиста. Кратак преглед извештавања српских медија о инциденту каже све. Свако ко је упућен у догађаје на Косову протеклих неколико година требало је да буде свестан какве би могле бити последице.

Још један добар пример недостатка припрема за постнезависно Косово јесте статус

Унмик. Током девет година, Србија је стално критиковала Мисију УН а Русија ју је у томе следила приликом расправе о Косову у Савету безбедности УН. Пре нешто више од две године, западне државе су неформално планирале да окончају мисију Унмик и замене је мисијом ЕУ. То је било познато у круговима УН, а као резултат тога многи од најбољих припадника Унмик прешли су на нове послове.

Ти планови су пропали кад су се Србија и Русија жестоко успротивиле Еулекс мисији и истовремено почеле да "цене" Унмик. У ствари постало је неизводљиво ослободити се Унмик, пошто је било немогуће да Савет безбедности УН усвоји такву резолуцију због сигурног вета Русије. Сада на Косову имамо мостобран Еулекс мисије која "коегзистира" с остацима Унмик. Срби не желе уопште да раде с Еулексом и инсистирају искључиво на сарадњи с Унмиком. Еулексу преостаје само да даје изјаве како "планирају" да имају особље на читавом Косову, иако немају ама баш никога у областима које контролишу Срби. ЕУ пролази кроз колективне муке покушавајући да утврди како да маневрише између законских препрека на Косову и онога шта би Еулекс мисија била у стању да уради. У сваком случају, пуно распоређивање особља Еулекс сигурно неће бити покушано пре него што прођу избори у Србији 11. маја. Чак и онда, сваки покушај да се чланови Еулекс убаце у области које контролишу Срби аутоматски ће изазвати конфронтацију.

Други значајан фактор у овој једначини јесте реакција косовских Албанаца. Досад су мудро стајали са стране и, осим давања изјава о помирењу, препустили међународној заједници да се бави косовским Србима. То су учинили у највећој мери на основу уверавања људи попут Рикера или Фејта да ће међународна заједница учинити све да наметне суверенитет нове државе на читавој територији Косова; зауставити функционисање паралелних институција; и спречити сваку врсту поделе. Према томе, мисије Унмик/Кфор/Еулекс стиснуте су између две одлучне етничке групе, обе острашћене у својим уверењима и спремне да иду у крајност како би одбраниле оно што осећају као своја права. Све оно у шта можемо бити сигурни јесте чињеница да без обзира ко победи на изборима у Србији 11. маја, сукоб на Косову потрајаће годинама и за све то време регион неће бити потпуно стабилан, а ватре национализма ће стално добијати ново гориво.

(Данас)